

**Vilniaus
universiteto
leidykla**

Lietuvos istorijos studijos

ISSN 1392-0448
eISSN 1648-9101

VILNIUS UNIVERSITY

Scholarly Journal

Studies of Lithuania's History

2021

Vol. 47

Published since 1992

Vilnius University Press
Vilnius, 2021

ISSN 1392-0448
eISSN 1648-9101

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Mokslo žurnalas

Lietuvos istorijos studijos

2021

47 tomas

Leidžiamas nuo 1992 metų

Vilniaus universiteto leidykla

Vilnius, 2021

The journal is published twice a year

Editorial Board

Editor-in-Chief

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* Vilnius University (History 05 H)

Executive Secretary

Doc. dr. *Tomas Vaiseta* Vilnius University (History 05 H)

Editors:

Prof. dr. *Zenonas Butkus* Vilnius University (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* Nicolaus Copernicus University, Toruń / Scientific Centre of the Polish Academy of Sciences in Vienna (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* Göteborg University (History 05 H)
Prof. dr. *Robert Frost* University of Aberdeen, United Kingdom (History 05 H)
Prof. dr. *Arūnas Streikus* Vilnius University (History 05 H)
Dr. *Magnus Ilmjärv* Tallinn University (History 05 H)
Dr. *Neringa Klumbytė* Miami University, United States of America (Philosophy 01 H)
Dr. *Michail M. Krom* European University at St. Petersburg (History 05 H)
Prof. dr. *Mathias Niendorf* Ernst-Moritz-Arndt Universität Greifswald (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* Vilnius University (Sociology 05 S)
Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* Vilnius University (History 05 H)
Dr. *Sergey Polekhov* The Russian Academy of National Economy and Public Administration (History 05 H)
Dr. *Darius Staliūnas* Lithuanian Institute of History (History 05 H)
Prof. habil. dr. *Rafał Witkowski* Adam Mickiewicz University in Poznań (History 05 H)

Address:

Vilnius University Faculty of History
7 Universiteto St., LT-01513 Vilnius, Lithuania
E-mail: istorijos.studijos@gmail.com
<http://www.journals.vu.lt/lietuvos-istorijos-studijos>

The articles were reviewed by two experts

Included in:

Central & Eastern European Academic Source (EBSCOhost);
Historical Abstracts (EBSCOhost);
Humanities International Complete (EBSCOhost);
Humanities International Index (EBSCOhost);
TOC Premier (EBSCOhost);
CEEOL

This publication was funded by the Lithuanian Science Council according to Project No. S-LIP-19-23 of the National Lithuanian Studies and Dissemination Program 2016–2024

Copyright © 2021 Authors. Published by Vilnius University Press This is an Open Access journal distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Žurnalas leidžiamas du kartus per metus, Priedas – kas antri metai

Redaktorių kolegija

Vyriausiasis redaktorius

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Atsakingasis sekretorius

Doc. dr. *Tomas Vaiseta* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Nariai:

Prof. dr. *Zenonas Butkus* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)
Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas / Lenkijos mokslų akademijos tyrimų centras Vienoje (Istorija 05 H)
Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* Geteborgo universitetas, Švedija (Istorija 05 H)
Prof. dr. *Robert Frost* Aberdino universitetas, Jungtinė Karalystė (Istorija 05 H)
Prof. dr. *Arūnas Streikus* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)
Dr. *Magnus Ilmjärv* Talino universitetas, Estija (Istorija 05 H)
Dr. *Neringa Klumbytė* Majamio universitetas, Jungtinės Amerikos Valstijos (Filosofija 01 H)
Dr. *Michail M. Krom* Sankt Peterburgo Europos universitetas, Rusija (Istorija 05 H)
Prof. dr. *Mathias Niendorf* Greifsvaldo Ernsto Moritzo Arndto universitetas, Vokietija (Istorija 05 H)
Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* Vilniaus universitetas (Sociologija 05 S)
Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)
Dr. *Sergey Polekhov* Rusijos liaudies ūkio ir valstybinės tarnybos akademija, Rusija (Istorija 05 H)
Dr. *Darius Staliūnas* Lietuvos istorijos institutas (Istorija 05 H)
Prof. habil. dr. *Rafał Witkowski* Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija (Istorija 05 H)

Redakcijos adresas:

Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas
Universiteto g. 7, LT-01513 Vilnius, Lithuania
El. paštas: istorijos.studijos@gmail.com
<http://www.zurnalai.vu.lt/lietuvos-istorijos-studijos>

Straipsniai vertinti dviejų recenzentų

Indeksuojamas:

Central & Eastern European Academic Source (EBSCOhost);
Historical Abstracts (EBSCOhost);
Humanities International Complete (EBSCOhost);
Humanities International Index (EBSCOhost);
TOC Premier (EBSCOhost);
CEEOL

Leidybą pagal Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos projektą Nr. S-LIP-19-23 finansavo Lietuvos mokslo taryba

Autorių teisės © 2021 Autoriai. Publikavo Vilniaus universiteto leidykla.

Tai yra atvirosios prieigos žurnalas. Žurnalas platinamas vadovaujantis Kūrybinių bendrijų licencija Priskyrimas, kuri leidžia laisvai ir neribotai naudoti, kaip mano esant reikalinga, be kita ko, kopijuoti, daryti pakeitimus ir kurti išvestinius kūrinius, naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais nurodant informacijos šaltinį ir autorių.

Turinys

STRAIPSNIAI

<i>Česlovas Laurinavičius</i> . Etnografinis principas kaip istorijos fenomenas	8
<i>Viktorija Kurienė</i> . Ką saugojo valstybė Vilniaus ir Naugarduko vaivadijose 1928–1939 metais? Kultūros paminklų vertinimas ir apskaita	30
<i>Laurynas Peluritis</i> . Filosofija ir marksizmo-leninizmo diegimas Lietuvos aukštosiose mokyklose 1944–1947 metais	62
<i>Ieva Balčiūnė</i> . Neprižiūrimų ir beglobių nepilnamečių problema ir jos sprendimas 1944–1954 metais Lietuvoje	82
<i>Akvilė Naudžiūnienė</i> . „Naujasis žmogus“ iki pareikalavimo: mokinys vėlyvojo sovietmečio (1964–1988 m.) Lietuvos mokyklose	99

KLASIKA

<i>Hermann Lübbe</i> . Ką reiškia: „Šitai galima paaiškinti tik istoriškai“?	118
--	-----

ŠALTINIO PUBLIKACIJA

<i>Algis Povilas Kasperavičius</i> . Stanisławas Kościalkowskis ir jo <i>Užrašų knygutė</i> : „kito“ liudijimas apie lietuvius Uralo lageryje	131
--	-----

APIE DISERTACIJŲ GYNIMĄ

VILNIAUS UNIVERSITETO ISTORIJOS FAKULTETE

<i>Enrika Kripienė</i> . Be didesnių vėtrų (apie Dainiaus Noreikos disertaciją „Partizanų karas Lietuvoje (1944–1953): socialinių struktūrų problema“ ir jos gynimą)	139
---	-----

Contents

ARTICLES

- Česlovas Laurinavičius*. The Ethnographic Principle as a Phenomenon of History 8
- Viktorija Kurienė*. What was Protected by the State in Vilnius and Nowogródek Voivodeships
Between 1928 and 1939? Evaluation and Listing of Cultural Monuments 30
- Laurynas Peluritis*. Philosophy and the Implementation of Marxism-Leninism in
Lithuania's Higher Education Institutions from 1944 to 1947 62
- Ieva Balčiūnė*. Vagrant and Neglected Minors in Soviet Lithuania 1944–1954:
The Problem and the Solutions 82
- Akvilė Naudžiūnienė*. “The New Man” On-Demand: A Student in Lithuanian Schools
of the Late Soviet Years (1964–1988) 99

CLASSICS

- Hermann Lübbe*. What Does It Mean: „Only History Could Explain It“? 118

ARCHIVAL PUBLICATION

- Algis Povilas Kasperavičius*. Stanisław Kościalkowski and His *Notebook*: The Testimony of
“Other” about Lithuanians in the Forced Labor Camp in Ural 131

ON THESES DEFENDED AT THE FACULTY OF HISTORY OF VILNIUS UNIVERSITY

- Enrika Kripienė*. Without Bigger Storms (on Dainius Noreika's Thesis „Partisan War
in Lithuania (1944–1953): The Issue of Social Structures“) 139